

Kriminalomsorgen
Ullersmo fengsel

Sivilombudsmannen
Forebyggingsenheten v/kontorsjef Helga Fastrup Ervik
Postboks 3 Sentrum
0101 OSLO

Deres ref:

Vår ref:
201700893-38

Dato:
15.05.2018

ORIENTERING OM OPPFØLGINGEN AV SIVILOMBUDSMANNENS RAPPORT ETTER BESØK I ULLERSMO FENGSEL 29.-31. AUGUST 2017

Viser til Sivilombudsmannens rapport etter besøk i Ullersmo fengsel 29. – 31. august 2017, oversendt Ullersmo fengsel med skriv av 13. februar 2018, hvor fengselet anmodes om å gi en orientering om oppfølging av rapportens anbefalinger.

Ullersmo fengsel synes rapporten fra Sivilombudsmannen er grundig og tydelig i sine anbefalinger. I tiden etter at uttalelsen forelå, har Ullersmo fengsel arbeidet med å sette i verk tiltak og følge de anbefalinger som Sivilombudsmannen har kommet med i rapporten. Enkelte av anbefalingene vil fengselet nødvendigvis måtte bruke noe tid på å få iverksatt, da det dreier seg om relativt store bygningsmessige endringer. Andre igjen er tatt til følge og endret umiddelbart.

Vi vil i det videre knytte våre kommentarer til de anbefalinger som Sivilombudsmannens rapport gir. Våre kommentarer vil følge rapportens innholdsfortegnelse.

6.1. Post 1

«Den fysiske standarden ved avdeling Z-Øst, herunder luftkvalitet, bør utbedres umiddelbart».

«Rutinen med å gi innsatte mat gjennom luken i celledøren bør opphøre».

«Fengselet bør sikre at innsatte på avdeling Z-øst kan føre fortrolige samtaler med helsetjenesten og advokat».

Ullersmo fengsel ble åpnet i 1970 og har i liten grad blitt renoverert siden den gang. Det bærer bygningsmassen preg av. Derfor har det de siste årene blitt iverksatt store oppussingsprosjekter i fengselet. I dag er det Statsbygg som eier bygningene med Kriminalomsorgen som leietakere.

Kriminalomsorgen region øst

Postadresse:
Dokumentsenter
Postboks 694
4302 Sandnes

Besøksadresse:
Ullersmoavn 5

Telefon: 63 92 73 00
Telefaks: 63 92 73 01

Org.nr: 974 706 806

Saksbehandler:
Kristin Bugge Lyså

E-post: postmottak.ullersmo-
fengsel@kriminalomsorg.no

Under Sivilombudsmannens besøk i august 2017 var det stor byggeaktivitet i fengselet. På besøkstidspunktet hadde fengselet nylig åpnet et nytt bygg, post 4, med plass til 96 innsatte. Post 3 var under total renovering, mens post 2 var delvis renoverert og hadde på besøkstidspunktet plass til 72 innsatte. I tillegg var administrasjonsbygget under oppussing og et nytt besøks- og mottaksbygg var nettopp tatt i bruk. Post 1 som blant annet består av en eneroms avdeling og sikkerhetsceller var på tidspunktet for besøket ikke under oppussing.

Ullersmo fengsel har i samarbeid med Statsbygg igangsatt prosjekteringsarbeider knyttet til renovering av post 1, avdeling Z-øst. Alle cellene i avdelingen vil bli utstyrt med eget toalett og vask, nye celledører, gulvbelegg og overflatebehandling. I tillegg vil avdelingen få nytt ventilasjonsanlegg. I forbindelse med ombyggingen vil det bli lagt til rette for at noen av cellene blir møblert med bord, seng og stol. Disse cellene skal blant annet kunne benyttes av varetektsinnsatte som for eksempel er ilagt total isolasjon og som derfor ikke kan oppholde seg i fellesskap med andre. De øvrige cellene er bygningsmessig forsterket. Ullersmo fengsel er i dialog med region øst for å se på mulighetene for å innrede disse cellene med forsterket innredning.

Når det gjelder samtalerommet i avdelingen, så vil det også bli renoverert. Rommet vil bli isolert slik at det er mulig å ha en uforstyrret samtale der. Dette vil være med på å sikre at innsatte i avdeling Z-øst kan føre fortrolige samtaler med blant annet helsetjeneste og advokat. Renoveringen av avdelingen vil begynne høsten 2018, og skal ifølge Statsbygg være ferdig første halvdel av 2019.

Rutinen med å gi innsatte som gjennomfører straff i avdeling Z-øst mat gjennom luken i celledøren er endret, se vedlagte dagsrutiner for avdeling Z-øst. Alle innsatte og varetektsinnsatte i avdelingen får nå som hovedregel all mat servert gjennom åpen celle dør. På denne måten sikres alle innsatte og varetektsinnsatte kontakt med ansatte flere ganger daglig.

7.3.2 Dokumentasjon av vedtak og tilsyn ved bruk av sikkerhetscelle

«Ved bruk av sikkerhetscelle skal det alltid fattes vedtak etter straffegjennomføringsloven § 38 som nedtegnes skriftlig».

«Fengselet bør sikre at loggføring av tilsyn gjøres på en måte som sikrer korrekt og fullstendig dokumentasjon og hindrer etterfølgende korrigeringer».

Ullersmo fengsel har gjennomgått de interne rutinene for bruk av sikkerhetscelle og kravet om at det alltid skal fattes et skriftlig vedtak etter straffegjennomføringsloven § 38. Vi er av den oppfatning at de interne rutinene for beslutninger om tiltak etter straffegjennomføringsloven § 38 er klare og i henhold til de vilkår som fremgår av lovteksten. Imidlertid har vi erfart at rutinen ved enkelte anledninger ikke er blitt fulgt, hvilket er særdeles beklagelig. Derfor vil det i nærmeste fremtid bli foretatt en presisering av gjeldende regelverk overfor de ansatte.

Det vil samtidig bli foretatt en gjennomgang av rutinene knyttet til hvordan bruk av sikkerhetscelle og/eller sikkerhetsseng skal loggføres for å sikre korrekt og fullstendig dokumentasjon av tiltaket. Bruken av sikkerhetscelleprotokoll og føring i fengselets datasystem i forbindelse med innsattes opphold på sikkerhetscelle, vil bli gjennomgått og nærmere konkretisert i nye rutiner. Ledelsens tilsyn og kontroll med føringene vil også være gjenstand for nærmere gjennomgang.

7.3.3 Fysiske forhold på sikkerhetscelle

«Fengselet bør sørge for at det blir installert klokke og lysdimmer på alle sikkerhetscellene».

Det vil bli montert en digital klokke på utsiden av vinduet til alle sikkerhetscellene slik at innsatte til enhver tid kan se hvilken tid på døgnet det er. Klokkene er bestilt og vil bli montert så snart vi mottar dem.

Statsbygg er kontaktet, og fengselet er i dialog med dem angående montering av lysdimmer på alle sikkerhetscellene. Når dette arbeidet vil bli ferdigstilt er ikke fengselet kjent med, men vi formoder at det vil bli gjort i nærmeste fremtid.

7.3.4/7.3.5 Tilsyn, ivaretagelse og vurdering av opphør/Opphold i friluft ved bruk av sikkerhetscelle

«Fengselet bør så tidlig som mulig innlede dialog med innsatte på sikkerhetscelle for å sikre at tiltaket avsluttes når vilkårene for dette ikke lenger er tilstede. Tilsynsloggen bør inneholde dokumentasjon av tiltakene, inkludert motiveringssamtaler og eventuelt tilbud om friluft».

«Innsatte som ikke forstår norske eller engelsk bør få tilgang til tolk ved opphold på sikkerhetscelle».

«Innsatte på sikkerhetscelle bør gis mulighet til daglig aktivitet utendørs, særlig der oppholdet varer utover 24 timer».

Avdelingsleder og inspektør for post 1 er i gang med å oppdatere rutinene for håndtering av innsatte som er plassert på sikkerhetscelle og/eller sikkerhetsseng.

Tilbud om daglig aktivitet utendørs for innsatte på sikkerhetscelle er ikke et krav innsatte har etter gjeldende lov, forskrift, forarbeider eller retningslinjer. Fengselet finner derfor anbefalingen noe underlig, da det har formodningen mot seg, at grunnvilkåret for opphold på sikkerhetscelle fortsatt er tilstede dersom en finner at innsatte kan gjennomføre «daglig aktivitet utendørs». Den overordnede målsetning for fengselet ved bruk av sikkerhetscelle er at oppholdet skal være så kortvarig som mulig og forløpende vurderes innstilt. Derfor kan det stilles spørsmål ved om Sivilombudsmannens anbefaling kan medføre at tvangstiltaket blir opprettholdt lenger enn nødvendig. Ullersmo fengsel vil likevel forsøket å legge til rette for at innsatte som oppholder seg på sikkerhetscelle skal ha tilbud om opphold i friluft der det måtte være aktuelt. Uansett vil en slik utendørs aktivitet for en innsatt som befinner seg på sikkerhetscellen kun finne sted dersom det utfra en konkret individuell vurdering anses sikkerhetsmessig forsvarlig.

Det fremgår av gjeldende regelverk at innsatte skal tilses minimum en gang i timen, og gjerne oftere dersom det er behov for hyppigere tilsyn. Dette vil bli videreført. De nye rutinene vil også omhandle de tilfellene hvor innsatte som er plassert på sikkerhetscelle ikke snakker norsk. Fengselets plikt til å innhente tolk vil bli nærmere presisert. Endelig vil rutinene inneholde føringer iht. oppholdets varighet.

For øvrig ser fengselet nærmere på muligheten for at innsatte som er eneroms plassert kan aktiviseres/sysselsettes på dagtid i avdelingen. Fengselsleder har nedsatt en egen arbeidsgruppe som skal se på det innholdsmessige tilbudet i organisasjonen Ullersmo fengsel. Aktivitetstilbud til innsatte i avdeling Z-øst inngår i mandatet.

7.3.6 Bekledning under opphold på sikkerhetscelle

«Innsatte bør som hovedregel få ha på seg egne klær under oppholdet på sikkerhetscelle. Ved overhengende selvmordsrisiko bør innsatte få tilbud om rivesikre klær».

Ved innsettelse på sikkerhetscelle utføres det en risikovurdering med tanke på selvmordsfare. Ullersmo fengsel har pr i dag en rivesikker poncho som benyttes dersom det foreligger fare for selvmord. Hvis det ikke foreligger fare for selvmord, gis innsatte egne klær etter visitasjon. Sistnevnte forutsetter at det har vært en samtale med innsatte i forkant av eller under visitasjonen som utelukker at det foreligger fare for selvmord. Hvis fengselet ikke får innsatte i tale og en er usikker på om det foreligger selvmordsfare, gis innsatte en T-skjorte og korte benklær. I disse situasjonene føres det tilsyn minimum hvert 15 min. Hvis en etter en tid med 15 min tilsyn får vedkommende i tale og det gjøres en risikovurdering som tilkjennegir at det ikke foreligger noen selvmordsfare, kan innsatte benytte egne klær.

Dersom innsatte ikke får tildelt verken korte benklær eller klær til å ha på overkroppen, skal han få tilbud om to tepper, slik at han ikke må ligge med bar hud på madrassen.

I helseavdelingens åpningstid gjøres denne risikovurderingen fortrinnsvis av helsepersonell. Dersom innsettelsen finner sted utenfor helseavdelingens åpningstid skal vurderingen foretas av en uavhengig vaktleder.

Ullersmo fengsel vil arbeide for at fengselsførstebetjenter får tilbud om å delta på VIVAT kurs. Dette er et selvmordsforebyggende kurs i regi av Helsedirektoratet. Vi er av den oppfatning at dette vil være viktig i arbeidet med å forhindre selvmord i fengsel.

7.5.3 Isolasjon på avdeling Z-øst

«Fengselet bør innføre tiltak som kan motvirke skadevirkninger som følge av isolasjon. Det bør også etableres tiltak som sikrer at isolerte innsatte snarest mulig kommer ut av isolasjon».

«Fengselet bør sikre at de daglige behovene til isolerte innsatte i større grad ivaretas, inkludert bistand til renhold på celle, aktivisering og meningsfull menneskelig kontakt».

Når det gjelder fengselsledelsens overordnede ansvar for de som sitter isolert, så opplever vi at Sivilombudsmannen i hovedsak mener det bør innføres tiltak innen renhold, aktivisering og meningsfull menneskelig kontakt for å motvirke skadevirkninger som følge av isolasjon.

Innsatte på avdelings Z-øst har som hovedregel selv ansvaret for renhold på cellen i den perioden de oppholder seg der. Under oppholdet gis de mulighet til å ivareta dette ansvaret daglig. Innsatte som ikke ivaretar dette selv, får bistand fra tjenestemennene ved behov eller minimum en gang i uken. Dersom innsatte i avdeling Z-øst søler med kroppsvæsker inne på cellen utføres renhold så snart som mulig. Dersom en innsatt ikke ønsker å vaske verken seg selv eller cellen, kan han ikke tvinges til å utføre personlig hygiene. I slike situasjoner oppmuntres innsatte flere ganger daglig av både helsepersonell og tjenestemenn til å utføre renhold og personlig hygiene.

Dagens bygningsmasse byr på enkelte utfordringer iht. aktivisering av innsatte som av ulike årsaker ikke kan eller bør tas ut av avdelingen. Derfor er det i forbindelse med renoveringen

besluttet at det for denne gruppen skal etableres et eget aktivitetsrom/treningsrom i avdeling Z-nord. Dette rommet skal tilhøre avdeling Z-øst, men plasseres utenfor selve avdelingen. Rommet skal benyttes av alle innsatte i avdeling Z-øst fordi fengselet mener at denne forflytningen mellom avdelingene vil kunne virke skadeforebyggende. Det vil i den forbindelse bli laget egne rutiner for bruk av aktivitets/treningsrommet. Tilbudet vil være noe varierende ut i fra hvor mange innsatte som til enhver tid er i avdelingen. Ved lavt belegg vil det i utgangspunktet være gode muligheter for langvarig aktivisering utenfor avdelingen. Ved fullt belegg er målsettingen tilbud om daglig aktivisering, med eller uten fritidsleder eller tjenestemenn. I tillegg vil innsatte få tilbud om daglig lufting. Vi tror at dette vil kunne være med på å redusere isolasjonsskadene som innsatte kan få i en eneroms avdeling.

Ullersmo fengsel tilstreber at innsattes opphold på avdeling Z-øst skal bli så kort som mulig. I dette ligger blant annet at innsatte skal avhøres så tidlig som mulig etter en hendelse slik at fengselet kan vurdere et opphør av utelukkelsen etter kortest mulig tid. Fengselet arbeider kontinuerlig med å redusere antallet dager innsatte sitter utelukket fra fellesskapet. Ved utelukkelse over lengre tid vil fengselet vurdere bemanningssituasjonen rundt den innsatte, slik at en i større grad kan bidra til aktivitet og meningsfull menneskelig kontakt, selv med restriktive regimer.

Utover dette vil tjenestemenn, sosialkonsulent, prest og fritidsleder jevnlig ivareta innsattes behov for menneskelig kontakt. Helseavdelingen har daglig tilsyn med innsatte i avdelingen.

7.5.5. Særskilt om isolasjon av mennesker med psykiske lidelser

«Fengslet bør sikre at ansatte mottar veiledning i å møte og arbeide med innsatte med psykiske lidelser».

Ullersmo fengsel opplever daglig at innsatte i fengselet har psykiske lidelser av ulik karakter. Hvorvidt innsatte har en alvorlig diagnose som krever psykiatrisk behandling eller kun en adferd/personlighet som gjør at han fremstår som en som er i behov av behandling, kan være vanskelig å avdekke. For å kunne avdekke psykotiske symptomer er det viktig med samhandling mellom fengselstjenestemenn og helsepersonell. Slik samhandling kan være utfordrende og vanskelig når innsatte utelukkes på avdeling Z-øst. Denne gruppen innsatte ønsker ofte ikke å ha kontakt med verken betjenter eller helsepersonell, til tross for at ansatte henvender seg til dem gjentatte ganger og tilbyr samtaler, bistand eller annen kontakt. Innsattes avvisning av kontakt med ansatte i kombinasjon med ulik atferdsproblematikk som vold og trusler, gjør at isolasjonen kan bli mer omfattende enn hva den hadde behøvd å være.

Ullersmo fengslet ønsker å styrke ansattes kompetanse i forbindelse med håndteringen av psykisk syke innsatte. Vi har derfor laget en avtale med spesialisthelsetjenesten i fengselet om veiledning av samtlige tjenestemenn på avdeling Z. I tillegg vil tjenestemenn tilknyttet en avdeling på post 4 for innsatte med spesielle behov, få samme tilbudet. Veiledningen vil være tilpasset behovet til de ansatte og fortløpende vurdert opp mot gruppen innsatte i avdelingen. Dette vil gi en kompetanseøkning i forhold til ansattes kunnskap om psykisk helse. Tilbudet er meget godt mottatt av de ansatte og ble i gang satt våren 2018.

8.1 Kroppsvisitasjon

«Visitasjon bør gjennomføres trinnvis ved at innsatte får tilbake klær til overkroppen før plagg nedentil fjernes. Kroppsvisitasjon bør gjennomføres av ansatte med samme kjønn som den innsatte».

Ullersmo fengsel har utarbeidet nye rutiner for kroppsvisitasjon av innsatte, se vedlagte rutinebeskrivelse for visitasjon av innsatte og andre. De nye rutinene fastslår blant annet at visitasjonen skal finne sted i et rom hvor det ikke er kameraovervåking. Det skal alltid være to tjenestemenn til stede under visitasjonen og disse skal, så langt det er mulig, være av samme kjønn som innsatte. Visitasjonen skal gjøres trinnvis slik at innsatte får tilbake klær til overkroppen før plagg til underkroppen fjernes.

De nye rutinene vil bli iverksatt 1. mai 2018.

9.1. Sikkerhet og følelse av trygghet

«Fengselet bør gjennom økt tilstedeværelse av fengselsbetjenter sikre bedre ivaretagelse av tryggheten til både innsatte og ansatte».

Ullersmo fengsel har en visjon om at vi skal skape trygge omgivelser både for innsatte og ansatte. Det er av stor betydning at våre ansatte er mye i avdelingene sammen med de innsatte. Dette er noe vi har som hovedfokus i våre daglige rutiner. Fengselsbetjentene har sine kontaktinnsatte som de har særskilt oppfølgingsansvar for. Dette ansvaret omfatter både det å gi innsatte et godt innhold i hverdagen under soning og en progresjon i soningen, samt forberede innsatte på et kriminalitetsfritt liv etter løslatelse. Vi ser det derfor som viktig og avgjørende at de ansatte allerede fra første dag har gode samtaler med innsatte.

Det gjøres mye godt arbeid i avdelingene i Ullersmo fengsel i dag, men i forbindelse med åpningen av post 4 sommeren 2017 ble vi informert om at det var noen ansatte som følte seg utrygge i det nye bygget. På åpningstidspunktet var avdelingene preget av ukjente rutiner, nye lokaler, nye overvåkningssystemer, ferievikarer og ansatte som ikke var tilstrekkelig godt forberedt på arbeidet i en ny bygning. Dette skapte dessverre en del utrygghet hos de ansatte. Dette har endret seg siden sommerferie i 2017. De nye avdelingene er i gang med ulikt innhold, de ansatte har, via sine avdelingsledere, laget rutiner som pr i dag fungerer på en god måte. De ansatte sier at de er trygge i sin rolle i post 4 og de tilbringer mye tid sammen med innsatte i avdelingene. I tillegg er fengselet meget godt utstyrt med god kameradekning i alle fellesareal i avdelingen.

Når det gjelder innsattes følelse av utrygghet er dette en mer sammensatt problemstilling. De fleste innsatte er på en eller annen måte involvert i alvorlig kriminalitet og deres forhistorie eller kontakt med politiet under etterforskningen av straffesaken kan inneholde faktorer som noen medinnsatte kjenner til. Slik kontakt eller forhistorie kan igjen skape redsel for represalier fra medinnsatte. I tillegg er det stadig flere innsatte som blir dømt for voldtekt og overgrep mot barn. Denne gruppen føler seg meget utsatt for psykisk og fysisk vold fra medinnsatte. Ullersmo fengsel er meget klar over disse utfordringene, og arbeider derfor daglig med å legge til rette for at innsatte som har slik frykt blir ivaretatt både i avdelingen og i fellesarealene. Den gode kameraovervåkingen som fengselet har og de ansattes tilstedeværelse i avdelingene, i luftgården og i treningssalen er avgjørende faktorer for innsattes trygghetsfølelse. Ullersmo fengsel har dessverre en meget utfordrende og krevende ressursituasjon for tiden. Det gjør at fengselet drives med minimumsbemanning. Det igjen gjør at innsattes behov for ansattes tilstedeværelse reduseres til et minimum. Fengselet er av den oppfatning at dette er meget

uheldig og påvirker innsattes mulighet til å leve et kriminalitetsfritt liv etter endt straffegjennomføring.

10. Informasjon ved innkommst

«Det bør sikres at alle innsatte ved innkommst mottar muntlig og skriftlig informasjon om sine rettigheter og fengselets rutiner på et språk de forstår. Fengselet bør sikre at utenlandske innsatte gis mulighet for bruk av tolk ved behov».

Grunnet de bygningsmessige arbeidene i Ullersmo fengsel de siste årene, har fengselets inntaksavdeling dessverre ikke vært i drift. Likevel har fengselet forsøkt å ta imot alle nyinnsatte i den avdelingen de er blitt plassert i på en god måte, ved blant annet å tilby dem en eller flere samtaler om hvordan det er å være innsatt i Ullersmo fengsel. I disse samtalene får innsatte informasjon om fengselets interne regelverk, rutiner, hvilke sysselsettings tilbud fengselet har, helsetjenester, sosialfaglig bistand og innholdet i de ulike avdelingene i fengselet.

Nå er inntaksavdelingen igjen tatt i bruk, og alle nyinnsatte skal innom denne avdelingen før de flyttes videre til en av fengselets øvrige avdelinger. Alle nyinnsatte får den samme informasjonen når de ankommer fengselet. Dagens informasjonsmateriell er imidlertid ikke helt oppdatert grunnet alle fengselets endringer den siste tiden. Derfor er det nedsatt en egen arbeidsgruppe som skal utarbeide nytt informasjonsmateriell som all nyinnsatte skal få utdelt når de ankommer fengselet. Arbeidet med å oppdatere og utarbeide et nytt informasjonshefte er godt i gang og forventes ferdig innen utgangen av mai. Informasjonsheftet skal være et «levende dokument» som oppdateres jevnlig. Innholdet i informasjonsheftet vil bli oversatt til flere språk i jfr. rundskriv KDI 1/2018 om tolk og oversettelser i Kriminalomsorgen.

11. Helsetjenester (besvart av helseavdelingen)

«Helsetjenesten bør sikre daglig tilsyn med alle innsatte som er isolerte.»

I etterkant av Sivilombudsmannens besøk, har vi på helseavdelingen hatt en systematisk gjennomgang av vårt kvalitetssystem og prosedyreverk, samt vår praksis, for å se hvordan oppfølging av isolerte blir ivaretatt. Når en innsatt settes isolert etter straffegjennomføringsloven §§ 37 eller 38, mottar vi rutinemessig kopi av vedtaket. Øvrige innsettelse på avdeling Z-øst får vi informasjon om via fengselets dagrapport første virkedag etter innsettelsen. Videre fordeles ansvar for tilsyn til sykepleier. Vår prosedyre for oppfølging av innsatte innebærer daglig tilsyn av innsatte på sikkerhetscelle, men ikke på isolasjon for øvrig. Det har blitt satt ned en arbeidsgruppe som reviderer den aktuelle prosedyren. Daglig oppfølging av og tilsyn med isolerte er innført og prosedyren vil bli evaluert i løpet av mai 2018. Tilsyn vil bli prioritert daglig på virkedager. I tilfeller hvor den innsattes helsesituasjonen ikke er kjent, vil tilsynet også føres i helg/ helligdag. Ved god kjennskap til den innsatte og hans helsesituasjon, vil tilsynet føres første virkedag, men mindre annet oppstår akutt. Helseavdelingen er bemannet mandag – fredag, og har en bakvaksordning i helg/ helligdager.

«Helsetjenesten bør sørge for at innkommstskjemaet spesifiserer at selvmordsfare alltid vurderes ved første innkommstamtale.»

Vurdering av selvmordsfare blir gjort ved innkomst, selv om det ikke står spesifisert i skjemaet for inntakssamtale. Sivilombudsmannens anbefalinger er imidlertid tatt til etterretning og skjemaet er endret slik at vurdering av selvmordsfare står som eget punkt.

«Fengslet og helsetjenesten bør samarbeide om å sikre at det ikke forekommer avvik i forbindelse med utdeling av medikamenter og at eventuelle avvik dokumenteres.»

Helseavdelingen har gode rutiner for kontroll av doserte legemidler. Alle dosetter er lagt og kontrollert av sykepleiere. Det føres også regnskap for A og B preparater, med dobbelsignering ved uttak. Dosettene er merket med navn, innsatt nummer og dag. Eventueltmedisiner ligger i ukesdosett og oppbevares på avdelingen. Doserte legemidler legges i låste traller, hvor bare sykepleiere og vaktledere har tilgang. På ukedager er det sykepleier som tar dosettene for neste dag ut av trallene, helg/helligdager er det vaktledere som gjør dette. Dosettene settes så i den låste trallen, hvor betjentene på den aktuelle avdelingen henter dem. Dosettene låses så inn i medisinskapet på vaktrommet, i samme skap som eventuelt medisinerne. Utlevering gjøres på forespørsel fra innsatte. Betjentene har ingen forutsetning for å vite om det er korrekt innhold i dosetten, men de kontrollerer at det er rett navn og dag på dosetten. Det er som hovedregel 4 typer avvik som vi er gjort kjent med:

1. *Vanedannende legemidler mangler i dosett eller dosett med slike preparater er borte.* Dette håndteres som en mulig situasjon hvor ansatt har tatt et A eller B preparat til eget bruk. Dette er avvik vi har hatt et samarbeid rundt og er ikke ofte forekommende.
2. *Feil person får legemidlet.* Dette kan forekomme ved at dosetten har gått gjennom kontrollen i helseavdelingen med feil navn, eller at betjent gir dosett til feil innsatte. Helseavdelingen har kontroll for å avdekke slike feil. Det er forventet at betjenter ikke deler ut legemidler med mindre de er helt sikker på navnet til den som skal motta medisinen. Det er forventet at slike avvik registreres og har ikke vært hyppig forekommende.
3. *Dosett mangler.* Grunnen til at dette kan forekomme er hovedsakelig grunnet flytting innad i fengslet. Vi har innført at helsepersonell tar ut dagsdosettene av trallene slik at vi minimerer mulige feilkilder. Trallene oppdateres daglig i forhold til flyttinger i fengslet.
4. *Legemiddel mangler i dosett eller det er lagt feil legemiddel.* Det forekommer at helseavdelingen har lagt feil i dosett og at dette går gjennom kontrollen. Dette føres det avvik på. Det er allikevel ikke ofte forekommende. Det er mulig at noe manko kan skyldes at lokket på dosetten har løsnet og pillen har falt ut.

Når det gjelder avvik har helsetjenesten og fengslet blitt enig om å samarbeide om alle avvik som gjelder medisiner i en periode, for å se om det kan være avvik som kan rettes opp fra den andre parten. Vi har hatt samarbeid rundt avvik som åpenbart har vært av den andres interesse. Men vi forsøker å utvide dette for å se om vi kan fange opp flere og viktige forbedringsområder. Det viktigste tiltaket vi har iverksatt for å hindre avvik ved legemiddelhåndtering er innføring av multidose. Multidosen er godt merket med innhold, navn og klokkeslett. Doseposene henger sammen og det er liten sjanse for at doser blir borte og at tablett forsvinner fra posen. Innsatte kan også oppbevare denne posen på egen celle. Multidose har blitt brukt på Kroksrud over en periode og er under utprøving på Ullersmo på avdeling O/P. Evaluering er satt til mai og det vil da bli vurdert om det skal bli en utvidelse av multidosebruken ved fengslet.

«Fengslet bør sørge for at alle henvendelser til helsetjenesten, herunder til tannlege, fysioterapeut og psykiater, behandles fortrolig. Innsatte bør informeres om at samtalelapper som gjelder innsattes helseforhold legges i lukket konvolutt og konvolutter

bør legges åpent tilgjengelig for alle innsatte. Felt for fengselsbetjents underskrift på samtalelapper til helsetjenesten bør fjernes umiddelbart.»

Det er gjort noen endringer på samtalelappene, som i større grad nå enn før Sivilombudsmannens besøk, fremmer konfidensialitet. Under punktet for helseavdelingen står det at samtalelappen kan legges i en lukket konvolutt. Det samme gjelder i de tilfellene hvor innsatte ønsker samtale med tannlege, psykiatrisk fagteam eller lege. I disse tilfellene skal innsatte heller ikke innhente noen underskrift fra tjenestemann før han legger samtalelappen i en lukket konvolutt og legger den i intern posten. Konvolutter til slikt bruk er tilgjengelig for innsatte i alle avdelinger. Innsatte gjøres kjent med denne praksisen på selve samtalelappen og i inntakssamtalen som finner sted kort tid etter innsettelse.

12.3 Fritidstilbud, utetid fra celle og lufting

«Fengselet bør umiddelbart iverksette tiltak som sikrer at innsatte som ikke er ilagt restriksjoner, har anledning til å tilbringe minst åtte timer utenfor cella hver dag».

«Alle uteområdene bør gi mulighet til varierte fysiske aktiviteter og til å være under tak i ly for regn. Fengselet bør umiddelbart sørge for at bevegelseshemmede innsatte får tilgang til uteområdene året rundt».

Det følger av gjeldende regelverk er at innsatte, så langt det er praktisk mulig, skal ha adgang til fellesskap med andre innsatte under arbeid, opplæring, program eller andre tiltak, og i fritiden jf. strgf. § 17. Ullersmo fengsel har nylig hatt en gjennomgang av alle rutinene som gjelder for innsattes mulighet til fellesskap i de ulike avdelingene. Med unntak av to avdelinger, har vi endret rutinene slik at alle innsatte har til sammen 8 timer i døgnet hvor de kan ha fellesskap med andre innsatte. Avdelingen Z-øst er en av de to avdelingen som ikke har 8 timer fellesskap i døgnet nettopp fordi det er en avdeling hvor innsatte er plassert fordi han ikke kan ha samvær med andre innsatte. Det samme gjelder for varetekstinnnsatte som er ilagt full isolasjon.

Den andre avdelingen hvor innsatte ikke har til sammen 8 timer med fellesskap i løpet av en dag, er mottaksavdelingen, avdeling Y. I hverdagene varierer det fra dag til dag, men i gjennomsnitt har innsatte i denne avdelingen 7 timer fellesskap hver dag. I helgene blir det noe mindre grunnet lavere bemanning. I og med at dette er en mottaksavdeling, er innsatte som regel maksimalt 14 dager i avdelingen før han flyttes til en annen avdeling med større mulighet for fellesskap. Dersom fengselet ser at en innsatt har behov for mer tid utenfor cellen enn det som rutinene tilsier forsøker tjenestemenn, så langt det er praktisk mulig, og legge til rette for det.

For de øvrige avdelingene, inkl. avdeling O (innsatte med spesielle behov), er det etablert rutiner som innebærer at innsatte har fellesskap minimum 8 timer pr dag.

Når det gjelder fengselets uteområder, så er det nedsatt en egen arbeidsgruppe som skal se nærmere på hvordan disse områdene kan benyttes på en hensiktsmessig måte. I den forbindelse vil det bli hensyntatt at uteområdet også skal være mulig å benytte for bevegelseshemmede innsatte. Arbeidsgruppen er nylig opprettet og det er ikke kjent hvilken tidsplan de arbeider etter.

13.1 Besøk

«Fengselet bør vurdere å unngå å bruke felles besøksrom ved besøk av mindreårige barn».

«Fengselet bør legge til rette for at innsatte som ikke har mulighet til å få besøk av familie og venner på grunn av lang reisevei, får informasjon om og mulighet til å kommunisere med dem via Skype».

I forbindelse med oppussingen av fengselet ble det bygget et eget mottaks- og besøkshus. I dette bygget er det tre besøksrom som særlig er tilrettelagt for besøk av barn. Disse besøksrommene kan benyttes av innsatte og deres familier dersom det er besluttet at besøket skal gjennomføres uten kontroll. I tillegg har fengselet et stort besøksrom for kontrollerte besøk hvor ansatte er tilstede under hele besøket. I dette besøksrommet kan det gjennomføres fire besøk parallelt.

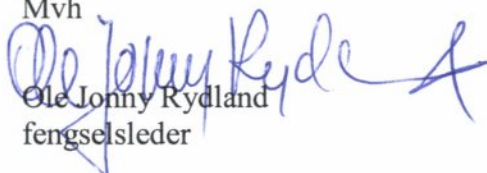
Ullersmo fengsel har nylig endret rutinene for besøk av barn i fengselet og blant annet besluttet, at alle kontrollerte besøk hvor barn er tilstede skal gjennomføres i det store besøksrommet uten at andre innsatte gjennomfører besøk i rommet samtidig, se vedlagte intern instruks for brev- og besøkskontoret.

13.2 Bruk av telefon og Skype

I fengselets besøksavdeling er det lagt til rette for at innsatte som har lite besøk i fengselet kan benytte seg av Skype. Ullersmo fengsel er i gang med å revidere intern regelverket for innsattes bruk av Skype i fengselet. I tillegg arbeides det med å få installert det tekniske utstyret i besøksavdelingen.

Grunnet sykdom er dette arbeidet dessverre blitt noe forsinket. Vi håper imidlertid å ha ferdigstilt det interne regelverket og de tekniske løsningene innen 1. juli i år. Antallet innsatte som vil være i målgruppen for å benytte denne formen for kommunikasjon med familie og venner er det imidlertid for tidlig å si noe om.

Mvh

Ole Jonny Rydland
fengselsleder

Kristin Bugge Lyså
seniorrådgiver

Kopi:

Kriminalomsorgsdirektoratet
Kriminalomsorgen region øst